

התכנית הישראלית להנפקת מסמכי זיהוי ונסיעה חכמים ולהקמת מאגר ביומטרי לאומי: תמונת מצב והשלכות חברתיות

אבי מרציאנו

החוג לתקשורת, אוניברסיטת חיפה

בחודש דצמבר 2009 אושרה הצעת החוק המפרטת את התכנית הלאומית להנפקת תעודות זהות ודרכונים חכמים ולהקמת מאגר מידע מרכזי שיכלול את נתוניהם הביומטריים של כלל אזרחי ישראל. תכנית זו, שיישומה נפסל בכל שאר המדינות הדמוקרטיות, נתקלה בביקורת רבה, בעיקר בשל הגישה שמתוכננת להינתן לרשויות הביטחון ובשל החשש מפגיעה חמורה בפרטיות האזרחים. ההתנגדות הנרחבת לתכנית הממשלתית הגיעה לשיאה במכתב המדענים (2009) ובמכתב האקדמאים (2011), בעתירה שהוגשה לבג"צ כנגד התכנית (2012) ובהתנגדותם של ארגונים שונים וביניהם האגודה לזכויות האזרח, התנועה לזכויות דיגיטליות והמועצה הציבורית להגנת הפרטיות. למרות זאת, בתחילת החודש שעבר החלה תקופת ניסיון שעתידי להמשך כשנתיים ובסופה תקבע עתידה של התכנית השנויה במחלוקת.

השימוש בטכנולוגיות ביומטריות, שעומדות בבסיס התכנית הממשלתית, נידון בהרחבה במסגרת שדה מחקר מתגבש המכונה "לימודי פיקוח ומעקב" (surveillance studies). שדה זה מעמיד לבחינה שיטתית את פעולתם של מדינות, מוסדות וארגונים המבקשים לאסוף, לעבד ולנתח מידע אישי למטרות השפעה, ניהול או שליטה.

בהרצאה המוצעת אבקש להציג את עבודת הדוקטורט שלי, שבוחנת את השיח הישראלי ביחס לתכנית השנויה במחלוקת, בשלוש זירות שונות: המדינית-מוסדית, התקשורתית והציבורית. ההרצאה תכלול סקירה של תמונת המצב בארץ ובעולם ביחס לשימוש בטכנולוגיות ביומטריות למטרות פיקוח ומעקב. לצד סקירה זו אבקש לדון בקשר שבין השימוש בטכנולוגיות ביומטריות לבין ארבעה רעיונות מרכזיים שנידונים בהרווחה בלימודי פיקוח: האינפורמטיזציה של הגוף האנושי, קטגוריזציה חברתית, זהות אישית ופרטיות.